

Stevan Raičković

PESME (autorov izbor)

PESMA TIŠINE

CRNI SLUGA PTICA

Dođi u travu visoku da ti cvetovi poljube kolena.
Cvetovi lepo ljube kao jedina žena.
Tu ležim i ja i provodim svoje leto kako umem.
Trava koju preko dana ulegnem
Za malu noć se ispravi
I vlati opet kao šuma šume.
I ponovo se, u jutro, pri dnu pokrenu mravi.
U svako jutro ovde je dobro kao i u svako veče.
U podne: crnim od sunca, zažednim, pa pijem.
Posle, senka počinje da raste i da me tiho krije.
Kad je suton:
Ja ležim nauznak i čekam da prva zvezda poteče.
Ja, naivni gospodar i crni sluga ptica,
Voleo bih i ne bih voleo da neko svrati.
Možda se ispod drugih stopala neće ispraviti vlati?

LIVADA

U ovoj livadi poznajem ja već mnoge vlati.
Juče je ova, u suton, bila travka svijena.
Sad ima žute ivice i suve kad ih dirnem.
Kad gledam iz daljine u zeleno: ona se sama zlati.
Iznad usana mi je već miris sena:
Sutra ću i druge izbrojati.
U ovoj livadi do žbuna ima devet mravinjaka.
Prođem i gurnem nogom a zemlja se zacrni.
Onda podignem glavu i gledam igru oblaka.
Ja znam kolika je livada:
Kada se raskoračim pređem je u dvanaest koraka.
Na žbun mogu da stanu tri ptice najviše.
Kad pođem prema njemu: prvo jedna poleti.
Pogledam za njom u nebo:

Stevan Raičković
PESME
(autorov izbor)

PESMA TIŠINE

CRNI SLUGA PTICA

Dođi u travu visoku da ti cvetovi poljube kolena.
Cvetovi lepo ljube kao jedina žena.
Tu ležim i ja i provodim svoje leto kako umem.
Trava koju preko dana ulegnem Za malu noć se ispravi I vlati opet
kao šuma šume.
I ponovo se, u jutro, pri dnu pokrenu mravi.
U svako jutro ovde je dobro kao i u svako veče.
U podne: crnim od sunca, zažednim, pa pijem.
Posle, senka počinje da raste i da me tiho krije.
Kad je suton: Ja ležim nauznak i čekam da prva zvezda poteče.
Ja, naivni gospodar i crni sluga ptica, Voleo bih i ne bih voleo da
neko svrati.
Možda se ispod drugih stopala neće ispraviti vlati?

LIVADA

U ovoj livadi poznajem ja već mnoge vlati.
Juče je ova, u suton, bila travka svijena.
Sad ima žute ivice i suve kad ih dirnem.
Kad gledam iz daljine u zeleno: ona se sama zlati.
Iznad usana mi je već miris sena: Sutra ću i druge izbrojati.
U ovoj livadi do žbuna ima devet mravinjaka.
Proñem i gurnem nogom a zemlja se zacrni.
Onda podignem glavu i gledam igru oblaka.
Ja znam kolika je livada: Kada se raskoračim preñem je u
dvanaest koraka.
Na žbun mogu da stanu tri ptice najviše.
Kad poñem prema njemu: prvo jedna poleti.
Pogledam za njom u nebo: I dve se izgubiše.
Onda razbijam glavu na šta me to podseti.

I najbolje je u suton kad počne mrak da pada: Onda mi se učini da šapuće livada.

Napregnem uho i slušam.

Meni je sasvim dobro u livadi.

Sednem na vlati I puna mi je duša.

POSLE KIŠE

Nisi sam:

Pored tebe rastu travke i savijaju se.

Tri šiljata lista nešto čudno šume.

Skakavac je skočio sa busena na cvet.

Otkinut rep guštera je novi stanovnik: Niko sem tebe ne zna da se umnožio svet.

Nisi sam.

Gaziš trulo lišće bosim nogama.

Pod petom si prelomio prut: Jedna ptica prhnu preko tvoga ramena.

Prisonio si uho dole: Ti bi sad da čuješ pesmu kamena.

Nisi sam.

Kome li se tvoje oči smeškaju?

Možda misliš da te ostavio um?

Opet gledaš crnu zemlju što se puši.

Nešto se dešava sad u tvojoj duši.

Možda ti već čuješ zlatni žitni šum?

TAKO JE DOBRO BITI SAM

Poñem kroz trave do najbliže padine.

Pronañem obli kamen, sednem, pa ćutim.

Tako je dobro biti sam: u daljini neko čeka.

Zagledam se u sunce i polako žutim.

(U glavi dodam: Ispod nogu se igraju ribe, teče reka.) Tako je dobro biti sam: U zamršenom korovu iza kamena Dve ptice se hlade od sunca.

Dve male ptice!

Jedna prhne u sunce i senkom mi išara lice.

Drugu zovem da mi sleti na ramena.
Tako je dobro biti sam: neko te voli.
Potrčiš pet koraka i staneš kao kamen.
Prav, visok, ispod sunca: ti ličiš jedino topoli!
Stojim.
Tako je dobro biti sam: u daljim neko čeka.
Ispod nogu se igraju ribe, teče reka.

BALADA O PREDVEČERJU

LIRIKA O VODI

Kad vode osete da prilazim one postaju mirne, Izjednače se sa mnom i ja postajem kao one.

(Znam: to mi se tako samo učini. Ali to je duboko u meni, Toliko duboko da poverujem da je tako.) Evo ih: sada imaju moje oči i zamišljeno gledaju, Imaju moje ruke i ne znaju šta će s dubinama.

I moje noge imaju: i stoje zapanjeno Sa ohladnelim stopalima ukočenim na dnu Gde raste mali kamen, zemlja, spirala trave I dva okrugla sjaja potonula iz mene.

Sad: idu mi u susret dve ribe i belasaju snegom slabina I baš kod prstiju se lome i grade pravi ugao.

... Meka je mahovina vode i guta moj potiljak Dok mirno otplovljujem kao stablo tišine.

Jedan prst svetlosti, pružen iz daljine sunca, Pokušava da mi obnaži oči i pronađe gledanje.

Dole, ispod mene, sad već nevidljive ribe Stvaraju geometriju koja se za tren rastura.

BALADA O PREDVEČERJU

Pošli ste izvan grada u predvečerje da umirite oči I ostali ste sasvim sami.

Niste ni znali kako tišina voli nepoznate da rani iz nevidljive puške I dugo ste uzalud naprezali oči Da protumačite arhitekturu ptica koje su letele.

Predugo ste uzalud bili svijeni prema zemlji Kao polomljen luk: Hteli ste naivno da uhvatite baš onu kap vremena Kad se nedirnuta

travka popela u vis za novi milimetar.

Pošli ste u predvečerje: Niste ni znali Da vas ramena bole od nevidljivih krovova Da su vam ruke teške od ne sasvim prirodnih ljubavi Pomislili ste da vam se u sluhu nešto događa A zaboravili ste da ste za sobom povukli zidove jedne jako navikle ulice.

Pošli ste u predvečerje: Išli ste polako I tek ste odjedanput shvatili da to nije vaš korak iako su noge sasvim vaše.

Išli ste polako: Samo sad još laganije Skoro kao da ne idete.

Stali ste

A učinilo vam se kao da i dalje idete korakom koji nije vaš korak.

Pošli ste izvan grada u predvečerje da umirite oči I sada ležite u travi lako znate da ste hteli samo da sednete.

Pored vašeg uha Jedna travka je prilično šumno porasla za milimetar - Vi ništa niste čuli.

U vazduhu su dve ptice obeležile krilima skromnu umetnost - Vi ništa niste videli.

Pošli ste u predvečerje I sada iz trave krišom otvarate oči I čini vam se da vas još uvek neko nišani iz nevidljive puške.

LJUDI SE BUDE BEZ ORUŽJA

Ljudi ulaze u kuće. Otvaraju kutiju sećanja.

Zatvaraju svoje prozore.

Onda još malo Kao krišom

Gledaju kroz zavesu na asfalt u zaklaćeni krug Bačen sa neke lampe.

Iza reke

Ljudi ulaze u kolibe od blata Malo povijenih leña.

Slušaju

Tu negde iznad čela Sad već samo Pomalo

Igru vazduha i trske.

Na utabanoj travi Između naselja i grada čija su imena zagonetke Koje neko postavlja Vojnici Tamni od sna

Slazu oštre piramide od pušaka.

Onda uhodaju u šator pognutih glava kao da se klanjaju.

Inače

Svuda okolo

Ptice se pretvaraju u lišće.

Zmije sasvim uspešno imitiraju pukotine na kori.
Vode i ribe se mimoilaze Svako ka svome snu.
Vetar je svoju providnu kožu razapeo o padinu brda Čiji se profil
topi u tamnom vazduhu.
Pod nebom
Počinje da traje iz korena Jedno prekinuto sećanje svako na
svome uzglavlju.
Onda polako
Zvezde naviklim znakom najavljuju metamorfozu I nevidljivo Tiho
se iza kulisa menjaju uloge.
Lišće se pretvara u ptice.
Zmije i pukotine se pomiču svaka ka svome cvetu Svaki cvet ka
svom suncu.
Sad se već zna šta je vazduh Šta nije.
To je već brdo u svojoj očiglednoj sigurnosti.
Vetar se odlepio i mili svoj prvi korak Svoj nesigurni milimetar.
Inače
Svuda okolo
Pod krovom od lima Pod krovom od trave ili od barske trske koja
zviždi Iza providnog stakla koje se osvetljava U kamenim grudima
zidova tako šarenim pola od sna i pola od kreča Otvaraju se oči svih
živih.
Mali
Ponovo nevini krugovi.
Trenutak je kratak i treba ga naprečac uhvatiti za uzde.
Ljudi se bude bez oružja.

PESMA TRAVE

Imaju trave jednu misao tešku kao kamen Jer one meni kažu: "Ne
treba tvoja pesma.
Lezi u nama. I sklopi ruke, gde bilo, pod glavu.
I ćuti. Dugo ćuti dok ne zaboraviš govor.
I posmatraj mirno breg sasvim udaljen, i plav, Što duboko ćuti. I
digni oči polako sa brega U oblak, tako nemiran i beo, nezaustavljen
u nebu.

I spusti oči sa oblaka u sebe. I zaustavljen sam u sebi, Leži. I ćuti sa očima u sebi pod oblakom kraj brega.

Zbunjen od mraka u sebi, pogledaj, i obično shvati (Obično, kao što nas vetar slučajno zaklati): Nad bregom nema oblaka. Breg ćuti sam, malo crn od sutona."

Ležim u travi visokoj i neodređeno mislim.

Mrav jedan na mom kolenu kao na bregu čovek.

Nemiran, mrav stoji. Ja ćutim. I to je moja pesma.

Sasvim zamišljen, ležim u travi. Trave šume teško kao kamen.

NOVEMBAR

Jesen ulazi u grad sa one strane gde je voda I gde je trava i stablo. Tamo postoji i klupa Sa koje su ljubavnici otišli.

Za ljubav više krova nema.

To su jednostavne stvari i one se ponavljaju.

Postale su sasvim obične u našoj navici, Kao kad skidamo šešir Ili kao "Dobro jutro, kako ste"

Ili "Dajte mi novine"

Ili tako nešto, samo tužni je.

Kad jesen ulazi u grad, ona zakuca i na vrata moje pesme, Proñe kroz pusti hodnik i nastani se u srcu.

Prvo tiho po odajama razmešta stvari koje je donela (Ona je stroga i savesna na poslu).

Zatim prekrsti ruke i gleda u moje oči.

Posle se već učini da to i nije tako jednostavno kao "Dajte mi novine"

Ili tako nešto, samo tužni je.

Obučar stoji u vratima male radnje i misli na promašeni život.

Iza poslednjih zidova, na ledini, Vojnici kopaju manevarski rov I prevrnuta zemlja se crni od vlage. Neprimetno udaljen I sasvim primetno zamišljen Oficir malog čina, a već sed: seća se legende o vojskovoñi.

Žena u dvospratnici preko puta gleda u crvenkasti list kako plovi I pokušava da se seti detalja: Tako se peo uz stepenice I slično odlazio u ponoć.

(Inače: ceo nameštaj tone u maglu klimakterijuma.) Pesnik koji nije hteo više da bude nežan Ponovo je prekršio zakletvu I radi na ciklusu o lišću.

Inače je sasvim obično.

Ljudi skidaju šešir i govore "Dobro jutro".

Pijaca se seli u korpice od tankog pruća koje krstare.

Niko nije primetio kad se to zavesa odškrinula Ali se sada dobro vidi da neko kroz staklo gleda.

Po trotoarima čistači vuku kamen za uvenuulu zlatnu piramidu I deca pale kadionicu od lišća.

BALADA O UCVETALOM BADEMU

Iz blizine sam hteo da vidim ucvetali badem.

Bio je lep i lilav u golom brdu, i neobičan.

Bio je kao okrugla kap pene. Kap daljine.

(Inače: bio je to čitav krug od lišća Sa razbacanim tačkama tek probušenim za oko.) Daljina je ostala daljina od bogzna kojeg proleća.

Postala je možda još samo sećanje Kao pruga selica kad se slomije i neprimetno udvoji.

Na polovini blizine podigle su se oči Baš kad je u vazduhu umirala ptica od starosti: Ta mala smrt i ja i ucvetali badem Zašto smo zaklopili trougao crn tako usred svetlosti?

Ruke su od toga bile nesreñene.

Kosa se učinila da počinje da tamni.

I uzalud su oči tražile petu stranu.

Stopala su se tiho ukopavala.

TRENUTAK

Eto

I to baš sada Kad smo do grla siti pesme I ležimo tako prirodno svako na svojoj postelji svako u svojoj travi Skoro kao mrtvi što leže nekoliko spratova pod nama Ili čak još dublje jednostavni Otprilike Kao oni mrtvi koji leže za nekoliko spratova pod njima Eto

Dolazi stara kiša (Slučajno baš ja kažem) Obična kiša O

Kiša koja se cedi niz koncentrični list preko puta Niz pobrkanu krljušt jednog krova Takoñe preko puta Niz staklo Niz jedan šešir preko puta I mi prestajemo da budemo baš sasvim prirodni Ili bar neki prestaju A i to je dovoljno Čak premnogo Čujemo neki mali šum koji se provlači kroz prozor ili kroz iglene uši Šum koji zvoní kao razapeta žica Šum koji bruji Koji se produžava i vraća čas tamo čas ovamo Mali šum Pa veliki

Šum mali

Jedna grdna nesloga Čas u ulici Čas u nama

Nesporazum koji samo bruji a ima daleko veću ambiciju (Mogli smo ležati svako u svojoj travi) Eto Tu možda leži poreklo naše zabune (Slučajno baš ja kažem) Tu Ili negde oko toga Tu možda leži poreklo naše zabune.

USPAVANKA ZA ŠKOLJKU

Spavaj

U kolevci od peska spavaj Pod strašnim svetom vode spavaj U algama u spirali mahovine spavaj Spavaj na uzglavlju belutka što sam ga hitnuo Spavaj snom belim od kamenja i zvuka Bez žute pesme sunca spavaj Potonulo zrno tišine spavaj Noć je spavaj Spavaj uspavanku uspavaj Dan je Spavaj

Ja sam

SpaVaj.

BALKON

U ovom sutonu Jedan čovek stoji na balkonu I posmatra u plavičast prostor ispod sebe I na početku Rasejano nabraja stvari koje mu ulaze u oči I stvari koje samo kucaju na neka njegova vrata I ne ulaze.

I evo

Čovek već dobro razlikuje u svojoj glavi Zatamnjene površine iskošenih krovova Od razbacanih kvadrata svetlosti Koja obnavlja svoj limunasti život u prozorima I desno I levo.

Smešta pod svoje čelo Malo okrnjenu sliku jednog zdepastog drveta I sliku visokog dima Koji se na putu do zasvetlucale zvezde

pomešao sa vazduhom.

Čovek na balkonu predoseća I to upečatljivo I neke detalje Koji se uporno dešavaju iza neprovidnih zidova U tek zatvorenim kockama.

Vidi jednu smračenu pticu kako nestaje iza ivice I još mnogo I još bezbroj drugih stvari koje se skoro i očigledno prelivaju preko ruba pamćenja.

I njegova glava Postaje mala već za sve te stvari I njegova samoća Postaje velika za njega samog u njoj I neodrživa.

On gleda sa balkona I plavičast prostor ispod njega otkriva jedan zamršen svet asocijacija I čovek oseća da su Možda sve dotad nespojive stvari Prebacile nevidljive mostove između svojih i tuđih namera.

Čovek je raširio jedine ruke koje ima Hteo bi da objasni svom gradu zagonetku koja je još iz dubine vremena postavljena Ali se u trenutku U tankoj pukotini između odluke i dela Setio nekih stvari Između ostalih i Ikara I njegov mu se lik sad širi pred očima Brzo i okruglo Kao trag bačenog kamena u vodi I čovek steže ogradu ispred sebe I oseća hladovinu od gvožđa I naslanja se na zid.

Čovek zatvara oči.

Hteo bi bar nekoliko reči da kaže Ali ih pesnici još nisu izmislili.

U JEDNOJ ULICI

Postoji jedan čovek u jednoj ulici Koji svakoga jutra u određeno vreme Otvora svoja vrata sa pohabanim lukom u vrhu I zatvara ih jednim naglim pokretom I odvaja se od njih i odlazi Sa takvim izrazom na licu i u svemu Kao da su to bila tuđa slučajna vrata Iza kojih je nekom greškom ili zabunom Samo za jednu noć zalutao.

ČOVEK S KIŠOBRANOM

Reč je o čoveku koji tek s vremena na vreme I to naročito onda kada je nebo u mozaiku od oblaka Prolazi ispod naših prozora Kraj naših vrata I drži u ruci kišobran sa izlizanom braonkastom drškom Jedan sasvim zatvoren tamni kišobran Kao uvijeno crno jedro.

Čovek se ne osvrće na one koji ga gledaju iza zatvorenih prozora, iza otvorenih vrata On gleda u dno ulice Daleko U jedini otvor koji raste I poštapa se o kišobran koji ravnomerno "tup"

odjekuje.

Čovek ide polako Kao da plovi sa uvijenim crnim jedrom Na nekom neosetnom tihom vetru Malo preterano uspravljen kao da je sa ukočenom kičmom I gleda u svoju nevidljivu tačku koja počinje Tek malo docnije da se širi Kao neko naglo pomeranje prečnika U plodu koji se neprirodno raskrupnjava.

I na svom kraju Još malo docnije od toga Horizont se bešumno otvara kao raspolučen nar u daljini I čovek vidi i to reljefno Sa najsitnijim detaljima Kao da se baš sad dešava cela ta fino izrezbarena slika: Daleka putovanja I svoj veliki život.

Vidi sebe

Oslonjenog pomalo O čupavu mahovinu jednog stabla na levoj obali Eufrata: Maslinasta voda usporeno otiče I rani se sumrak meša s krikom ptice I glasom visoke divljači koja nevidljivo krstari.

O beduini

I kristalni pucanj nad peskom I pad I malo olovo koje se rascvetava u leñima kao topla ruža...

Na kraju grada Čovek prolazi ispod poslednjih prozora Pritiska izlzanu dršku i poštapa se još upornije I onda staje

I gleda u poslednji oblak I čuje utišano kako ožiljak u kičmi pevuši O velikom životu koji se naglo zatvara u svoju daleku tačku U svoj nar.

Evo ga opet kako ide ispod naših prozora kraj naših vrata Vraća se

I kišobran "tup" odjekuje Sad neravnomerno i malo tiše nego ranije.

Ljudi se iza prozora tiho osmehuju: Čovek je opet izmišljao svoju istoriju Daleka putovanja i uvenulu ružu u leñima.

Pred jednom trošnom se kućom zaustavlja Pred zidom Iza koga je boravio sve svoje prohujale godine u nedogled Krišom se osvrće u trenutku Gleda u čisto nebo bez i jednog oblaka Gleda u kišobran I nestaje zbunjen u vratima.

ZAKASNELI ČUN

Uvek na jednoj te istoj klupi U zakržljalom parku tačno na raskrsnici aleja U vreme baš kada se ljudi sa posla vraćaju Seda

jedan te isti čovek polako na ivicu Kao da je samo za trenutak seo da se odmori Ili da budan prosanja nešto iz svog života Koji se dan po dan daleko odmače od obale I sada kao mali trošni čun Stoji tako bez pokreta usidren na pučini parka Dok lañe u zvižduku pune mornara Prolaze šumno kraj njegovog boka I nestaju u toplim lukama.

PODNE

Po svemu onome kako izgleda Ovo podne je sasvim obično Kao jedna stara pesma: Mali užareni trenutak tačno u sredini između izlaska i zalaska I ništa više.

(Ili još samo Pa i to već uzgred: Jedna svakodnevna slika ovde pred očima Koju ostvaruje okrugao život časovnika na tornju Sklapanjem svojih ruku Na molitvu U sunce.)

Tu bi stvar eto mogla da se i završi I to lepo, (Ne možda baš najlepše i najpunije Kao što dolikuje to pesmi koja se kao prva budi Ispod debelih naslaga ćutanja i tišine Ali ipak.) Ovo podne je savim obično I tu počinje pesma.

Treba skrenuti par koraka samo iza ugla U mršavo zelenilo Ulevo gde su stabla.

Čovek neki

Po svemu onome kako izgleda Sasvim običan U jednostavnom šeširu malo nakrivljenom U prugastom kaputu Sedi na klupi i štapom ispred sebe ovlaš ispisuje krugove u pesku Malo nepravilne Ali ipak dovoljne da u njih stanu sve prohujale godine bez ostatka: Tri male istinske ljubavi I dva velika rata Jedna ptica mladosti koja neće poleteti o nikad više iz kruga Ni preko tanke crte.

Čovek malo iskreće glavu i sluša: ptica peva.

"Gde peva ptica" pita čovek i naginje uho nad svoje dno I osluškuje prema grani.

Izgleda da je to rekao malo glasnije Zaboravio se I sad se uplašen kao u ljubavničkom stidu diže sa klupe I polazi

Ali se naglo vraća I briše nogom svoje krugove u pesku I smeši se još više uzburan ovom slučajnom školskom igrom I odlazi Ovog puta u sasvim drugom pravcu nego što je to prethodno naumio.

Inače

Po svemu onome kako izgleda Ovo podne je sasvim obično Kao jedna stara pesma.

U SASVIM UTIŠALOJ

U sasvim utišalnoj i skoro smračenoj ulici Pred vratima tek nešto uzdignutijim Ne više od pet-šest stepenika Ali ipak visoko Stoji jedan čovek malo ukošeno okrenut Ni tamo ni ovamo Kao da zagonetku postavlja nekom opalom listu Ili zgužvanoj hartiji Koji šušte polako niz poliveni asfalt Kao da nekuda zajedno idu uporedo A čovek Ne zna se da li je izišao Ili se tek sprema ili razmišlja da li da uđe Skoro isto onako kao što se ne zna Barem na prvi pogled Ili napamet Da li je to vreme Samo vreme duboko iza ponoći Ili vreme noći već sasvim blizu jutra.

JEDNE NEDELJE U PODNE

Jedne nedelje u podne U gradu

Koji je toliko susedan tvojoj varoši Kao što su oko i oko blizi na jednom istom licu Stojiš na njegovoj jesenskoj obali.

Slatko i tužno ti se pričinja da si nepoznat Svemu oko sebe I da je sve okolo i tebi nepoznato Toliko Kao da nikada i nigde I ništa Nije baš sasvim istinski ni postojalo.

Stojiš na jesenskoj obali.

Ni slatko ni tužno već: O nikog da pronađeš Da izbudiš Da zalutalog otkriješ u svojim mislima bar nekog Koga bi voleo da te krišom ugleda tajanstveno kako stojiš Kao nekada što si voleo da te ugleda Gde bilo.

(Ni sujetan već Znači
Ni gorak!)

Udaljen podjednako i od tuge si I od sreće Kao treća neka tačka
Suvišna
Al tako:

Kao i prve dve da su u nekoj tužnoj samo glavi tek jedva izmišljene.

Stojiš na jesenskoj obali.

Jedino ono oko tebe što je: Da li je više dan II više kiša III najviše ta nesigurnost - da li jedno je ili drugo.

Stojiš na jesenskoj obali.

I više ne smeš Više ne smeš nego li što ne umeš da pomisliš: Kako to Da ti odistinski baš stojiš Na nekoj jesenskoj Neko obali Kad oko tebe sve je toliko nesigurno Kao ni istinsko da nije.

Dan je
Već više magla nego kiša
A magla:
Više več
Nego li dan il kiša.

Stojiš na jesenskoj obali U gradu Najsusednijem tvojoj varoši U kojoj si do maločas mislio da život je nešto sasvim deseto.

Stojiš na jesenskoj.

Pas da zalaje bar.
List padne.

O ne bi loše bilo da si pio Pa onda da bar sutra bude nekako sve drugačije.

TISA II

Namera je bila: o Tisi nekoliko reči Probuditi u glavi Izmisliti onda još nekoliko (koje se za pesme izmišljaju) I premeštati ih I gurkati

Kao piljke

- Oprezno provlačiti reči kroz kapiju pesme.

Ako bi se sve to završilo (Kao u nameri što je bilo) Tako lepo Imao bih još jednu pesmu Koju bih u sebi ponavljao Dugo Opustelom jednom ulicom U posleponoćnim povracima Laganim I kao usporenim - Ka kući u kojoj živimo I starimo Neprimetno.

Imao bih znači još jednu pesmu I to pesmu o Tisi Opet Jer svako ima pesmu o nečemu čemu se vraća U svom kratkom ili dugom životu: "Jedno drvo raste u Bruklinu"

Drugo onamo

I onda neko - na hiljaditom nekom mestu Koje kao da nije ničije I koje zove Da ne bi na njemu drvo raslo Il tekla reka Kao uzalud.

Ali Tisa je istinska u mom životu I njoj ne mogu dodati reči koje se za pesme izmišljaju.

Tisa detinjstva!

I ja to neću: I Tisa neće više da teče kroz moju pesmu.

Jer teče duboko kroz moj život.

Tisa detinjstva!

(To nije ponornica Ali je bar ovog trenutka niko videti neće.)

KAMENA USPAVANKA

SAMO JE BUDILA MIR

O prosta ružo govora Zašto te proleća bude Zaspalu među dva mora Na usni plave lude?

O svi smo lomni ko štap Na prvom rubu greha Kad padne pregorka kap U plavi zumbul smeha.

Teško je: drhtiš ko bor.
Pa čutiš... Što sklapaš vid?
Zar nije crno ko flor?

I pesma: da I plavi vir?
Ili kap pala na zid?
Samo je budila mir.

RUKE BOLA

Daj reči guste ko smola I reči kao krv neophodne
Za naše prazne ruke bola Podignute u svetlo podne.

Daj onu strašnu reč što tone Još neprobuñena u mrak mesa
Od koje grudi muklo zvone Kao negledana kap nebesa.

Daj reči koje imaju telo I u telu srce crveno, Sve one koje će gorko
čelo Naći u svetu razbijeno.

Daj reči gorde ko mač topola Za naše prazne ruke bola.

OTVORI SVU TIŠINU

Otvori drhtavu svetiljku Dva oka uplašena ko laste Da otkrivam
glas - tu biljku Što iz belog mesa raste I treperi: začuñeno ko vlat
Kad vetrovi ga vraćaju i nose.

Otvori: približi suton kose Da put otkrivam - taj vrat Po kom ću da
lutam s dva prsta.

Otvori belo jezero šake Da ruke nisu mi dva krsta Da oči nisu mi
dve rake.

Otvori svu tišinu - nagni san Da otkrivam tajnu noć i dan.

OPROSTI KAMENU ŠTO ĆUTI

Oprosti kamenu što ćuti Oprosti što tajnu sakriva: Kako ti se nad
umom sliva Samoća i teku minuti Kap po kap u prazan krug Što se
širi ko vid pred strahom.

Oprosti ptici koja i dahom Hoće da ti postane drug.

Oprosti senci što te prati I vetru što te u krug vodi.
Zagledaj se u tanke vlati

I reci nečem malom: hodi Šumno kao što ptice slete Sa plavog mira na suncokrete.

O VRATI SE

O vrati se u sobu Iz blata pod beli krov.
Glupi te umorio lov Po polju i po dobu.

I sve dok živi u dubu Bezglasni tihi crv Neka se i tvoja krv Povuče u muk. A trubu Mladosti nek zatrube Drugi za druge i grube.

O vrati se o vrati.

Lomi se već tvoja trska Na vetru. I kiša prska Po golom mesu što pati.

BUKET

Karanfil, crvenkast kao stid, Otvara slatku laticu sećanja.

Od belog jorgovana boli me vid, Od plavog - ruka skoro sanja Da su joj prsti postali cvet Pa tužno i veselo mirišu Kraj ruže koja je skupila svet I krv i tajnu i usne koje sišu Sa druge usne smeh i smrt.

O najlepše se lipa smeje -
U samom vazduhu kao gust vrt.

Pod očima trava mirno veje.

Žuta se lala u njoj zlati I klati i tako teku sati.

O DAJ MI

O daj mi uspavanku od slapa U budni san što obara I svet nepoznati otvara Kao raširena mapa.

Jer da postoje reči, to mora, Iz zvuka kad voda kapa -
Kad već postoji stas slapa I kapa sveta, slap bora.

Od davna li to sluh izdvaja Šum spor - kad kap na kap pada Ko prastar časovnik van grada Što vreme u sebi razdvaja.

Ako za reč već nema spasa O daj mi bar uspavanku bez glasa.

PESMA I SMRT

Ova pesma nema oštih zuba, Sve je u njoj golo ćutanje i mir I spori dolazak do poslednjeg ruba Ispod koga mami hladan dubok vir.

Ova pesma nisu teške reči Mada malo opor zvuči gusti zvuk.
U njoj nema kapi koja glavu leči I bolne ruke zgrčene u luk.

Ova pesma možda liči na dolinu U kojoj se bolno skamenio vuk.
Ova pesma sporo ulazi u tminu:
Ja ne vidim više od nje pomrčinu I osećam samo teški tamni zvuk
Kako moje ruke vuče u daljinu.

NITI

Jednom nas tu, gde nas ima, Neće biti.
Mi smo niti
Koje vežu neroñene sa mrtvima.

Nema kraja.
Prislonimo na zrak uva: Kroz šupljine između nas vetar duva Što vremena po dva spaja.

Leže ispod mračne sene Mrtvi, a još neroñene Sluti vazduh koji kraj nas zasvetluca.

Mi se kobno lelujamo I slušamo vetar samo I nit po nit kako puca...

KAMENA USPAVANKA

Uspavajte se gde ste zatečeni Po svetu dobri, gorki, zaneseni, Vi ruke po travi, vi usta u seni, Vi zakrvavljeni i vi zaljubljeni, Zarastite u plav san kameni Vi živi, vi sutra ubijeni, Vi crne vode u beličastoj peni I mostovi nad prazno izvijeni, Zaustavi se biljko i ne veni: Uspavajte se, ko kamen, neveni, Uspavajte se tužni, umoreni.

Poslednja ptico: mom liku se okreni Izgovori tiho ovo ime I onda se u vazduhu skameni.

PUT U RAVNICU

O dugo nam treperi pred okom Put dug i žut od jare.
Sa strane: samo trske i bare Sa žabljim i gušterskim skokom.

Mi idemo pomno kroz sve to, A slutimo: žita, raži, Hlad, neku ljubav bez laži, Neki cvet, nešto sveto.

O znamo i još šta nas čeka Na putu kroz ovo leto: Prah, neko zaspalo pseto.

I - možda: bulka daleka.
O znamo mi, znamo, znamo, Al ipak koračamo.

SUNCU KRAJ JE

Bili smo daleko, al najdalje - ne.
Kvasili se u moru, peli na vrh, o svud.
Jesmo li doneli nešto ili ostavili sve?
Neko se vratio nasmešen, neko lud.

Zajedno smo, a bili smo razdvojeni svi.
Da I smo bliži ili dalji nego pre?
U oku nam još po malo zakasnelo zri Zatajeni pramen leta - to je sve.

Suncu kraj je. Leta više nema tu: Samo hude krpe, trošno meso, bedna kost.

Ni senke više nema da crta po tlu.

Da I su svi tu, il još neko - ne?
Ko će prvi ugasiti leto? Ko sme?
Kuda vodi trulo lišće - taj bakarni most?

KUDA POTONU PEK

Gorčinom zar već obuzet?

Beznañe ti je dno?

(O otkud nañe baš sve to Što upokojava svet?) Lice u pticu sad
Okrećeš ko nekad, pre.

Gle: lišće pada na tle.

(Nečujni vodopad!)

Kuda potonu Pek I blagi breg i klis?

Iz rane iščile lek.

Šuplje je. Reč je već zvek.

Kao metalnog brda vis Stoji pred tobom vek.

VARKA OD LETA

Ni nadali se nismo a već eto: Skidamo sa tela tek stavljene krpe I
bacamo ih gde bilo, u čoškove, na hrpe.

Sunce je opet tu. Odnekud mislimo: leto.

To znači: život! Opet smo nagi kraj vode.

Ali stojimo dugo, a niko da kaže - dosta I uñe u vodu. (Gledali smo
je, u mantilu, sa mosta!) Pokraj nas: grana s načetim lišćem nekud
ode.

Smišljamo da nam se vraća leto. Ali: varka!

Sa nevidljivih brda oslušujemo nešto drugo: Oslobaña se vetar i
pada žir, šišarka...

Stojimo opet na mostu, pod kasnim suncem, dugo: Ispred nas,
bleska sred grada daleki krov od lima.

Ispod: odlazi reka, sama, udovički, boje dima.

NA MALOM TRGU

Na malom trgu - nikog, čak ni trga.

Ni senku čak da baci sinagoga.

Rupa mesto crkve: ni porte, ni boga.

Nema kuće u vetru, zida, lupe vrga.

Gde je veliki dan i mi sred njega mali, Ogromni toranj i sat koji nas prati Dok bežimo na Tisu koju zlati Ilovača sa suncem gde su vali?

Kud skliznu taj svet? Kao da ode Tisom Odronjen, nogom, komad ilovače.

Gledamo za njim dok voda ga rastače.

Gle - stoji još sve to al s tankim obrisom: Tu je i porta i vrg i sinagoga I neki čudni osmeh mesto boga.

VIDIK

Taj mali vidik - što kroz prozor vidim -
I mene motri s hiljadu očiju.

Gle: kako grane izdužuju šiju.

(Ja im se smešim - hoću da se svidim.) Brdo me gleda beonjačom snega, S tek nekoliko crnih, zemnih pega, Što ko ženice neke pilje u me: Ko se to zalud skriva uz rub šume?

Sve me posmatra: mrki poskok žile Što sav pritajen čuva dub i čeka.

Motre me i dve ptice što se zbile.

I lelujava suva vlat, poneka.

Motri me zimsko nebo uvrh rama.

Motri me ruka moja, pesma sama.

U ZIMSKI SUMRAK

Kuda pobeći u ovaj dan?

U gusti sneg? U pusti vrt?

Pasti u meki bolesni san Kao na smet, pod led, u smrt?

Kuda pobeći sa ovog dna?

Visoko negde? Još dublje? Gde?

Evo već teške ruke sna Pribijaju te kocem za tle.

Kuda pobeći u ovaj čas Kristalno prazan, slep i čist?
O gde su vrata? Gde je spas?

To toneš već u tupi san.
Srce tek šuška ko suvi list.
Zar nikud pobeći u ovaj dan?

TVRĐAVA

Tvrñavo moja, glavo, gde raj dotrajava, Kruni se tvoj kamen i u prah pretvara: Svaki dan ga sunce po malo obara Svaku noć ga crni vetar razvejava.

Stojiš tako, glavo, po malo u nebu: Tek poneki niski dim ti oči takne, Svaka vedra ptica kraj tebe zamakne, Svaki gavran sleti na tvoj krov svom hlebu.

Izvan tebe: sunce, miris, smeh i voda, Neki bistri korak, laki potok, lahor.

U tvojoj odaji: samo mrak i štakor.

Iza sna, ponekad: štrčiš ko sloboda.
Oblaci ti kulu oblače u belo.
Sneg visinski: čekaš. Tvoj steg je tvoje čelo.

ETO ŠTA UČINI SJAJ

Dok trepnusmo: eto šta učini sjaj!

Pade glava danu, skotrlja se I mi posmatramo gde se kraj nas gase Stvari i nestaju kao bačene u kraj.

Sad je više mesta, al stajemo na čkalj I čičak. Neke bare nam se preče.

Još teško nam je da priznamo da je veče lako se mešaju blizine i dalj.

Mi zastadosmo (tek za puki tren) Al - evo gde stojimo. Tama nas presvlači U drugu rizu i mi postajemo sen.

Dok čekamo ko će niz vidik što se mrači Otići prvi od nas, nem, sa dušom kipa -

Ja odoh u bol, u sebe. Nek lišće me zasipa.

NAILAZI HLADNO DOBA GODINE

Po svemu, nailazi hladno doba godine.

Nad gradom večernjim: krik divljih gusaka Žitak od malo snega, malo mraka, Kaplje niz sluh nam u dno pustoline.

Mi idemo u gomilama, po dvoje (al sam i sama!) I samo se tek po neko od nas seti Kako su, koliko juče, goreli suncokreti Iz bašta u predgrađu, sa suncem u semenkama.

O kako povijeni grabimo sad niz vlagu I skrećemo na prvom uglu za putevima što prečim.

Već krijemo i oči, kao da sakrivamo ljagu.

Iz vazduha, iz tame bačen, evo ga kako niče I probija krik i iz nas. To čuj: pred hladnim nečim Nebo i zemlja živinski kriče, kriče.

JAVA

Na ostrvu Javi šta je moja java Dok mi nebo usijano na ramenu spava I dok okeanska voda čudno plava Pesak sa žala u sebe odronjava.

O, žali, što vas prekriva agava I neki čudni vres kog sunce zadržava Da se dugo srebri meñ kućicama mrava I rovljem gde se krtica spašava.

Vi niste žal ostrvlja kog voda opkoljava I odvlači mu pesak dok se umiljava.

I niste znak na mapi što se snom odmotava.

O vreli žali u sunčanoj lavi Gde se sve od peska pa do neba plavi
Vi niste na Javi. Vi niste na javi.

SLIKA U RODITELJSKOM DOMU

O ta slika na ogromnom zidu Hladnog, skoro opustelog doma: Dva rošava stabla i put boje hroma Sa nekim kolima što nikud ne idu.

Tu je i reka (al mrtvo korito): Samo srebrast šljunka, pesak, trulost panja I čudna svetlost - ni sutonja ni danja Što se kroz lišće cedi ko kroz sito.

Pamtim i jednu ravan punu hlada Kao odmaknutu od sveta i vike Roñenu za glavu zbunjenu od grada.

Mamim još nešto u mozgu sa te slike: U dnu je crven krov, pa oblak, deo plota -

Čas boje smrti, čas boje života.

POD NOĆNOM ZVEZDOM

Dok o teme lupa vrelog sunca bradva Prljav od busenja a podoban lasti U grotlo ću prvog kladenca nag pasti Makar me slomila ledna voda na dva.

Dan se slomi, ne ja: slazi plava večer.

Dok se zemlja hladi - svet nejasan biva.

Nebo mi u glavu već zvezdu zariva Sa šiljbokom jedne misli kao glečer.

Naslonjen na divlji miris (valjda plasta) Slutim neki dodir što mi vreba rame Nevidljivim krilom mekim ko u lasta.

Daleki dvojniče, bliz, iz slične tame, Staru našu reč mi preko mraka hitni: Kako smo pod noćnom zvezdom sami, sitni.

NA RASTANKU

Iz korova glavu pomaljam: o trave Hvala vam na vedrom leku i skloništu.

Ja se opet vraćam u svet gde me ištu: Bleda zamka nade, ljubav, slamka slave.

Štrči mi iz loga gle čitav stub tela: Već sam sav otkriven i povratka nema.

Krišom oko bacam u dalj gde se sprema Nemi doček gvožňa, zida, stakla bela.

Na rastanku: miris žila me oblači I zelena ruka tetoši i draga.
Ja silazim, biljni svete, sa tvog praga.

Ali: kad se opet trujno oko smrači Na porugu svetu u trave ću leći
Pa bilo to živinski, kukavički, pseći.

BEZ LJUBAVI

Kad će sneg iz moje glave da prestane: Već mi mesto srca kuca komad celca.

Prazan sam i beo kao dno krečane.
Najzad, crni svete, evo tvoga belca!

Meñ rebrima smet mi snežno granje zida.
Iz mozga niz ždrelo usov leda klizi.
Pun snega, naheren ko toranj u Pizi: Čkiljim kroz zamrzio okno moga vida.

Krvna bulko, što si cvetala u žili, Kud to cvet svoj rasu u ljuspice leda?

Noga bi da krene - al joj santa ne da.

U belu me neku pustinju sakrili.

Pokatkad kraj mene crna vrana sine I ja zurim u nju prljav od beline.

U MAGLI

Magla vlada svetom (il se sprema).

Od nje se više odvojiti neću.

Čim zavesu maknem: već na mene sleću Dimljive latice cveta koga nema.

Evo bežim kroz nju, iz nje, ali sporo.

Manje mi se noge kao u kornjače.

Ceo dan sam išo, a kad me mrak tače: Stojim usred magle neodmako skoro.

Sad bar imam tvrdi oklop oko uma I mogu da stojim uspravno, bez straha.

Nek o glavu doba lupa iz sveg maha.

Ne znam: da I kraj mene diše grad il šuma, Da I sam svež ko šiblje il ko panj orono?

O moj oklop ponoć kuca ko o zvono.

KNJIGE

Opkolile me noćas knjige -

Zure u mene iz svog praha.

Ćutljive - ko od strašne brige.

Zbijene - ko od teškog straha.

Ja znam da svaka kao živa (Mada neima oka, uha!) Za mene neki govor skriva U nepomičnoj urni duha.

I sve što gledam u njih dublje Sve mi se manje mrtvim čine Te škrinje mraka, tajne zublje.

Jedne me mame, druge plaše -

Neznanim glasom ko iz tmine: Uñi u mrtvo carstvo naše!

KUĆA

Budi me pijuk preko puta: Još jednu dragu kuću ruše.
Opada njena boja žuta -
To čisto zlato moje duše.

Već vidim rov sa novim kablom: Pašće u podne lipa stara.
(Iščupaće mi sa tim stablom Najdraži miris mog oltara.) Sve što je
bilo - čega nesta -
Što ode u dim, prah i paru: Ja znam da nekud traži mesta.

O tako i taj miris, boja...
O tako i tu kuću staru Ne drži više zemlja, no ja.

DVOJNIK

On nema oči - al me vavek gleda.
Ima za mene uvek reč nemuštu.
On prvi šane onu miso suštu Od koje bežim ko od vatre, leda.

Kad poñem za njim - osvanem sred blata.
Strašno me drži, a neima šake.
Ili me pušta nebu pod oblake, A kada padam - on me ne prihvata.

Zbog njega ćutim danima ko mutav I nosim suvu stenu iznad vode
(A sam se pravim - prazan, lak i plutav).

Kad reč zaustim - ja umesto eha Naježen čekam da me sveg
izbode Slomljeno staklo njegovoga smeha.

URLIK

Gledam lava u kavezu Za rešetkom gde tumara I vidi u parku
brezu, A trom - na smrt zaudara.

Povijene glave kroči.
Olinjalu vuče dlaku.
Al kad na tren digne oči -
Svako vidi svoju raku.

Bockaju ga deca kradom, Al on kao da ne hajje No zuri u dalj daleku.

I tek samo u noć neku Urlikne nad mirnim gradom Setivši se ko je, šta je.

BOLEST

Desi mi se da kraj kafana (Dok svi na meni vide lovor) Prolazim mračan usred dana, Nemo, kao da ne znam govor.

I ne znam ko sam, ne znam šta sam, A hitam kao da znam kuda.
Poslednjom snagom skrivam da sam Postao, možda, najzad luda.

Motre me zdesna, motre sleva, Okom što čezne ili seva I misle da sam gord il moćan.

Zastanem za tren među svima Zgranut i slab i bespomoćan Kao napadnut bakterijama.

STABLO

Napokon i ja čeznem neki posed: Tek stablo (makar sred tuđe poljane) S toliko zemlje - da mu senka stane U kojoj ću da sednem sam i prosed.

Kroz moje grane da posmatram plavet (I zagonetku ptica usput rešim) Pa da se pred san turobno nasmešim Što sam kroz život prošao ko avet.

Zatim: da slušam vetar i šum kapi I zadnje sunce ispratim kroz račvu Dok moj dah tiho nestaje u hlapi...

Ako od stabla ne sadelju bačvu Il krevet kakvom mladencu ne stešu -

Nek bude bar za sanduk mome lešu.

O SJAJ SU SAMO VRATA KRAJA

Taj muk - da nije zvuk bez kraja Što svud seže Pa neki mir sa krikom veže Il maglen duh sa mesom spaja?

Taj krik - da nije vrh tišine Što se ko usov u nas ruši Il neki bat u našoj duši Kad bol se vine?

O miso rije

Moj duh i kao smrt me gleda: Sve to što biva - da san nije Zaspalog nečeg usred leda?

Taj mrak - da nije bolest sjaja?

O sjaj su samo vrata kraja.

KRAJ JESENSKOG MORA

Iz visokog sna me budi morski blesak.

Oči traže vidik gde je strana peta.

O - ja sramno padam u šareni pesak Turoban i taman a - igračka sveta.

Kud ću: evo ležem dok mi vali Nude šuplju penu mesto pravih reči.

Pitao sam juče (kao da sam mali) Jedno drvo: gde se ova glava leči?

Ćute drvo i more. Samo šume Kao što nem to zna i jedino ume.

U gluv svet sam zašo: u sivo i sinje...

Nešto se u meni prenu, ko od treska: Bude se šakali iz moje pustinje I gone me, ludo, preko svoga peska.

UMORNA PESMA

Gde nesta strah pred svetom tu i pesma presta.

I gle: stojim sada - drvo, sa obranim plodom.
Mre u zglobu volja da se maknem s mesta.
Šta da radim s rukom i u njoj sa slobodom?

Zatočeni: ora je - prhnite iz tela!

Ne leče pesme nikog (tvorce svoje truju): Gle pesnika u mraku
usred dana bela Gde mu gavranovi krišom mozak kljuju.

Pesme - iskazane iz grla da ih čuje Veliko uvo sveta - evo natrag
huje.

Zar je tu južni kraj i jedino im žalo?

Blizu je praznina i rub se približuje: Reči ove pesme izdržite još
malo Dok vas smrt il ćutnja skora ne rimuje.

KASNO LETO

SENKE NA BILJU

Ti si taj čovek zarobljen u svoj lik. Zarobljen u naviku Da seća se
svog života. Da lovi po mreži Uspomena. Ovo je tvoja senka koja
remeti sliku Osunčanoga bilja. Pitaš se po stoti put: gde leži
Podzemna pesma života najviše slična tvom liku?

U sunce podižeš ruku: to senka pada Ulevo u prah tek slegnut. S
desne se ruke već sliva Slomljen luk senke još jedne. U tupe
makaze hlada Uhvaćen je tvoj lik dok prava pesma pliva Niz vodu
dirnuta vlatima u strmom podnožju grada.

Zoveš u pomoć pticu što neumorno rije Kroz meku kocku vazduha
već plavu od šupljine.

Ptica ti baci senku senka ti usta pokrije Pa ćutiš zakopano. Ima li
kog da odškrine Pocrnela vrata pesme o koja avgust bije?

Tu je i senka vremena. Vidiš je kako obleta Tiho kraj tebe i hod ti
opkoljava.

Ideš o sad već sporo ka senci jedinog cveta Što diže se da I kao
čovjek probuđen tek iz trava.

O ko je to ulovljen u gusti kavez leta?

Ti si taj čovek. To ruka tvoja je oslonjena Na ogradu za kojom teče
voda teče vreme.

Gledaš u malo ružičast zglob što spaja rastavljena Dva pravca
tvog mesa i kostiju. Mirno je teme Zgloba. Ćuti to ruka tvoja na
hladnoj glavi kamena.

KASNO LETO

Park je bio pust. To gorelo je kasno leto U pesku među travom gde
gušter se u žuto sakriva.

Utrčah među klupe i prazno se okretih -

Bile su gole kao paluba bez mornara što pliva U svoj svršetak.
Okolo je bilo žuto kao tamjan i kao malo sveto.

Sedi na klupu. Već sediš sa senkom svojom izlomljenom Od
kosog sunca. To je tvoja crkva ta kutija od samoće U svakom džepu
koju nosiš. Izvadi to taj dom Tu kućicu od puža. Razgrni kreč kao što
otvaraš voće Sam si. Nije to ni tužno ni glupo. I daleko je o
brodolom.

Otvaraš kutiju ključem koji je jedini. Tiho je Kao mahovina unutra.
Sam pred životom kao senka što stoji Pored tebe prelomljena.
Možda si praodavno krenuo niz boje Mora. Ko ziba mahovinu? (Ali
ko pita iz tebe kao da broji Sve stvari sa senkama njihovim?) Reč je
a usta ne postoje.

I park je bio pust. To gorelo je kasno leto U čelu. Klupe su bile
prazne kao leña nosača Nezaposlenih. Ustao sam i senku šuplju
okretih -

U daljini se topio trouglast lim kao vrh mača.

Veče se kao rana otvaralo. Okolo je bilo malo sveto.

KASNO MORE

Poñi sad niz more. U srebru tamariska Na malom pesku s jednim galebom sam ostajem.

I vriskom njegovim u ušima koji je i vriska Moja. Odjek mog ćutanja za potonulim sjajem Ljubavi. Večer silazi i već je do ruke bliza i niska.

Tu sada opet traži ono što nećeš Dodirnuti nikada. Ono na čijem si tragu Se nalazio toliko puta uzalud. Umrećeš Je l da bez krajnjeg lika tog ostrva ili čega? Na pragu Tajne se nalazeći tajnu ćeš u sebi još veću da okrećeš.

Te ruke koje pronosiš sad eto dodiruju i bilje Večernje. Ti ne znaš čak ni imena tom svetu Pod čije krilo ulaziš samo znaš da je okrilje Sveta. O uñi onda što dublje u srž njegovom pracvetu U oštri miris koji spaja prah jave s prahom uobrazilje.

Sad zgusni se u nemisao sa biljem u nešto daleko Kao što se zgušnjava galeb sa zamračenim krajem.

Po žalu prohodi ljubav kao nepoznati neko.

Otišla si niz more ili bilje. Ja ostajem U hramu svog života malo kleko.

POVRATAK

Po suncu još uvek biva toplo. Ali U senkama od grañevina kuda se takoñe Proći mora: prva nas studen zali.

Neko se kraj nas u čudu pita: zar proñe Zbilja već leto kao miris kratkotrajni i mali?

Izgleda da smo stajali baš kao u ovom času Celo to dugo vreme što se oko nas ovi Jer ostrva u dalekim morima netaknuta su Od nas i ovog puta ostala. Daleki gradovi Ostali sami su bez nas u trenu kad ih lišće zasu.

O da nas nije bar ljubav mimoišla koju Neki su između nas čekali stojeći duboko u žitu A neki na pesku, sred buke plaža, menjajući boju Polako telu... Kroz grad putnika je sve manje. U ritu Gube se neke vrste ptica. Podrhtava već voda u rečnome koritu.

Vraćamo se, odande gde nismo bili, u sebe, kao puž u kuću svoju.

MOČVARA

I eto: dok zvučne reči tako tražiš Zar ne bi bilo bolje, kao jednom, daleko otići.

Sedeti negde, meñ močvarama: kao da stražiš Na kraju sveta, dok mitraljiraju detlići I ti se, sam u sebi, u blagom strahu snažiš.

Sedeti u ritovima, sred ostrvca, na panju S nogama u prastarome čvoru od korenja Svejedno u noć, svejedno u sumrak ili danju Dok se oko tebe skoro ništa ne menja Sem meseca i sunca koji prelaze putanju.

Pa šakom, tu ispod čela, navući rezu mraka I osetiti se ko deblo da si obrastao u koru.

Kao jedini sok, kroz sve to, prostruji misao laka: Da li si to ti nestao, kao kamen na dnu, u moru Ili je svet iščezao, polako bez traga, bez znaka?

Pa onda, vetar, odnekuda: okolo zahuji I učini se da je nestanak bio još davnije.

To šuplja kost vremena od svoje praznine bruji.

Otvaraš oči: ovaj svet i jeste i nije Dok ruka ti, pružena u kasno sunce, gle - sva ruji.

Pokreni se polako iz žila. Panj ostaje.

Pred tobom, sa sumrakom, treperi barska trska.

Čuj, šibljak, pred san, za dan sutrašnji baje I pritajena divljač, u logu, koru rska.

Svet izgleda postoji dok nemir o njemu traje.

REKA

Kroz pukotinu u daščari piljim u srebro reke.

Kako pomeram glavu - tako pomeram i reku.

Dosta je bilo pesama u kojima sam zvao daleku Sliku koju ne videsmo, ni ja, nit iko kroz pamtiveke.

Svet je ono što gledam: ta iskomadana riba Koja se na vatri, sa moje desne strane, puši.

Svet je ono što čujem: ta vatra koja mi pevuši O krtom deblu što je trulilo sred sasušenoga gliba.

Kao šlep da sam, gle ja - pipam svet pristima: Pljosnato gvožđe na vratima i šuplje oko od čvora.

Zašto sam se sklonio ovde, na reku, posle mora I posle reke pod krov u vazduh vruć od dima?

U daščari sam zbog kiše koja se sručava koso.

Piljim u reku: sjaj gasne, srebro se pretvara u olovo.

Izgleda da nisam, kraj mora, svu pustoš sasvim izbolovo Jer evo, osluškujem je kako se prikrada, boso.

Tu je već, blizu. Kucka li to sad ona Preobučena u kišu sa prstima od kapi U crep, nad diglom glavom, sred koga tanko zjapi Približeno nebo ko parče zarňalog zvona?

Gledam sad kako tanki vidik preseca jedna ptica.

I evo: isklizla je iz očiju, al osta u mom životu.

(Sam sebi ličim na kavez u koji zatvaram stotu Pticu po redu. O koja li će mi od njih, pred smrt, da zaleprša sred lica?) Kao da je bila mala noć, gle: reka sviće.

Kako pomeram glavu - pomeram i srebro njeno.

Nad glavom, kroz prsli crep: i nebo je pobeglo eno.

Otvaram vrata: svet stoji, sa nešto tajne, kao prastaro otkriće.

ČAMAC U RITU

U rit, sve dublje, ulazi crni čamac I na njemu se, gle: i moj život probija između vrba.

Zaobišimo natrulo deblo što čuču kao samac Obrasto u mahovinu i sa stotinu grba.

Prema skrajnutim lopočima ili gde?

- da uputimo naš pramac!

Zašli smo ovde da se mir i niz nas slije Al tek se u njegovom srcu, gle: naš bol rasprskava.

Okolo nas su stvari, ko nikad, najistinskije, A naša se bit meñ njima ko pesak potkopava: Čamac je crn od katrana, a život naš - kakav li je?

Već danima sam u ritu (tek slušajući ptice i žabe) Skupljao po kap melema u oko, u uho, u grudi, Al izvrgnu se tišina u kandže koje grabe I melem posta otrov od kog se tiho ludi A moje snage - bez pravca, otupljene i slabe.

Sad gledam: vode su mirne - to trske drhte iznutra Kao što se njišu devojke, same, iz svoje mladosti.

Daleko je grad - ali krenuti u njega već sutra I utonuti u život: u zaborav do kosti!

(Ove reči, kao paniku u sebi, ponavljati do jutra.)

Ovo je tek svet bez pravca: tonući sve dublje Između travnatih
ada, izgleda - zalutali smo.

Ne vredi sad širiti oči nit veslo stezati grublje Već jednostavno:
čekati sunce (kao spasonosno pismo) Da kroz rupu u krošnji zapali
svoje zublje.

ŠTA NAS SVE ČEKA U MAGLI

Presečeno je leto: što maglama, što kišom.

(U detinjstvu: kvasac su tako sekli u kolonijalnoj radnji.) Čuj: šušti
sad oko nas kao da neko nam priča krišom Šta nas sve čeka u magli
tek kad list padne zadnji.

Pijaca kisne. Kraj tezge: žena sa mišlju najtišom.

Kako se nismo nadali da će sve biti tako Kao što je bilo i zadnji put
čim iščileše sa kože Pigmenti sunca i mora što skupljamo polako.

Zar i pomisliti smo mogli da će da se roje i množe Prelepi čaši
života u kojima živesmo lako?

U zavesu uvijeni, kraj okna, zurimo pomno u vreme: Kap, svetla, u
tramvajskoj šini - jedini je sad blesak.

List se otkida, strepimo: kao da će pasti na teme!

O šta li smo sve to hteli dok hodasmo bosu niz pesak Žutom
padinom leta što spuštala se blago niz vreme?

NEPOZNATA U DAVNINI

Gledam te sad odavde: sediš u julskom dvorištu Uramljenom u
zidove visoke preko glave.

Tebe posmatraju još i ptice: kao da te mole i ištu.

Mene ne vidi niko Zurim iz korova i trave Duboko u uglu, u zaturenom skrovištu.

Ovde je hladovina najveća: miriše na vlagu.

Cigle su poda mnom trošne i nešto zelenkaste.

Tebe obliva sunce. Vidim: kupa ti ruku nagu.

Tako je sve oko tebe čisto, u suncu. Moja krv raste Iz mene, kao da otiče nekuda, pa tiho gubim snagu.

Samo da se ne pokrene nešto: neka vrata.

Samo da ne padne neka dunja, između nas, natrula.

Il crep da ne pukne iznad, od nečeg: od ptice, od mačijeg bata.

Tišina raste između nas: penje se kao prozirna kula.

Samo da je niko ne dirne, nikad. Osim ove pesme.

O nepoznata.

STIHOVI

*

Iz mraka te, pesmo, zovem, iz ničega.

Iz senke jedne ptice, iz obrisa brega.

Prva reč ti evo već bruji pod čelom.

Zalud ruke pružam ja za tvojim telom.

Onda te od blata mesim, glinom vajam, Pa te rodnom rekom mekšam: sa snom spajam.

Kreč sa zida grebem, malter skidam, Da te kao kulu vinem, gradim, zidam.

Od reke i nesanice plot ti pravim.

Voćkama te ograđujem, travom travim.

Suzom hranim jedno stablo sa korenom
Da te svojim hladom
čuva, gustom senom.

U kamenu ti glavu klešem, oči dubim.
Čas te mrtvu imam. Čas te živu gubim.

*

Zalazi sunce, tu blizu nas, nad vodom,
Ko tovar sjaja da tone sa
svojim trošnim brodom.

Da uñemo, pesmo, u zalazak malo
I pomešamo se sa suncem što
je palo?

Gorećemo i mi u toj lepoj vatri
Makar samo malo: časak jedan,
dva-tri.

*

Gle: svanjiva jutro puno mlečnih hridi.
U magli smo, pesmo: niko nas ne vidi.

Pokraj nas se čuju: korak, glas i žamor.
Mi slutimo: telo, neki zid il mramor.

Ne vidimo ni mi ništa čvrsto, jasno.
Iako je rano - liči već na kasno.

Svemu krhka magla razbi lik i boje.
Najzad evo sveta, pesmo, ko nas dvoje.

*

Nedeljno popodne. Leto. Iznenada: Vihor svu prašinu vitla ponad
grada.

Gle: hartije lete i neki crep pade.
Sa jednog balkona vetar rublje krade.

Ležiš mi na stolu, pesmo, cvete slabi.
U vazduh da te bacim: ko ptica letela bi.

*

U prozorskom staklu, ko na slici: Kratkotrajni pejzaž sažet sav u ptici.

Minu: koso, dole, stropošta se.
(Na našoj se slici boje gase.)
Evo je i druga (možda ona ista): Kao kratki trepet nekog crnog lista.

Sad je dugo nema: belo je u ramu.
Zalud naš vid tone kroz nebesku jamu.

(O, kakve li to ptice, pesmo, je li, Mi čekamo leprš kroz ram beli?)

*

Izvadiše iz mora, gledaj: krčag stari Sa pola ptice na jedinoj šari.

Leži: krnj i ljigav od alge i vode.
(Svet se začas skupi i još brže ode.) Mi zurimo u krčag ko u sebe sama: Glava, jedno krilo - nesta u vodama.

Skačemo u more. (Podvodne tišine Vuku nas u sebe ko nečujne šine.) Niko neće, pesmo, osim nas da traga Za parčićima slomljenog krčaga.

*

Na šta nam to, pesmo odjedanput liči Ovo stablo, usred asfalta, na
ciči?

Zalutali neki šumski bog koga su Bacili u negve u sanjivom času!

(Možda i mi bilju ličimo na neku Utvaru kad sami stojimo uz reku.)
Baš u ovom trenu, s granom svom od leda, Čini mi se, pesmo - i nas
drvo gleda.

Bez i jedne reči ja mu usred tame Sam prislanjam glavu na rapavo
rame.

Na dve lualice - mi ličimo oba -
Što banuše ko iz nekog drugog doba.

*

Gledam senku grane: po tlu ispružena Biva lepša nego grana -
majka njena.

U njen tamni obris stanem (al i dalje Motrim sjaj, van senke, što ga
sunce šalje).

Ja sad ne znam da I sam bliži tamnoj seni Ili svetloj grani što se tu
zeleni.

(Nije I i nas, pesmo, ludi boj za rimu Od žara života približio dimu?)

*

Dugo spavaš, pesmo, sred jesenske škrinje.
Na teškom poklopcu, gle: već sneg il inje.

Ćutiš kao neko srebro koje tamni Ili bronza ili zlatni požar, plamni.

Strepim: ako te odškrinem, zakovana, Da ne uñe prah il rña, trulež
dana.

*

Jutarnja nas svetlost kao truba budi: Mi stupamo iz sna - u svet drugih ljudi.

(U budnoj se glavi još koji tren dimi Odsanjana vatra gde smo bili i mi.) Izlazimo zatim među ljude, tiho: Prvi nas je pogled ko lišće zanjihlo.

Već nas buka dana kao hajka steže.
Gle: poslednje ptice iz nas nekud beže.

Navlačimo oklop: vitezi bez stega Kreću prazna srca preko dnevnog brega.

Mrak nas, pesmo, nañe gde smo bolno stali: Brojimo u nama mrtve što su pali.

*

Celu noć smo, pesmo, nad hartijom bdili.

(Bolje da smo jeli, ljubili i pili!) Gledamo sad tupo sred velikog lista
Dve-tri hude reči s prazninom što blista.

One nam se strašno u svitanju čine: Izgubljeni putnik sred snežne ravnine.

*

Pesmo, sluh napregni, načulji oba uva: Kletva oko tebe kao vetar duva.

Kunu tvoju blagost, tihi sjaj i rime.
Njušiš: u daljini lomače se dime.

O, jednom, kad bude opet leto, voda, Razbij mi grudi: čeka te sloboda.

Vilama razgrni - bol, a metlom - tuge.
Pobegni kroz travu, niz breg, među druge.

Nakostreši dlaku, vilice razjapi, Zabodi zub u meso i krvi se napi.

Onda otrovano srce skupi, stegni: Ko crknuto pseto nasred puta legni.

Nek za vonj a iz tebe ko s gomile strvi Na koju sleće gavran i gamižu crvi...

Ili: kad leto opet zasjaji u vodi Za ruku me uzmi i u žito vodi.

*

Stojimo pod nebom dok po nama Sneg lagano pada kao bela tama.

Izmišljamo nešto, ali spolja Već smo slični stablu usred belih polja.

Uskoro će možda i na nas da padne Zalutali gavran iz visine hladne.

*

Nudim ti ukras od bilja: puzavice I bršljan za tvoju kosu, tvoje lice.

Onda se mašam rukom za nebo i u more Da ti ublažim oči, upaljene, što gore.

Ptice u zamku hvatam i sa neba ih svlačim Pa te u njihov glas i perje oblačim.

Ponekad: zemlju kopam i u nju te skrivam Pa ne znam da li sam mrtav ili bivam.

U snu se trzam: pesmo, šta ti treba?
Vidik na reku? Ptica? Komad neba?

Ništa mi ne treba - kažeš - ja sam gola.
šumim kao život, vetar, smrt, topola.

*

Na jugu smo, u brdu: sred oskudnog bilja Penjemo se, pesmo, ti i ja bez cilja.

Poneki se kamen odroni uz buku: Ja se zateturam. Ti mi pružaš ruku.

Zapnemo li nekad o polegle vlati: Oko nas se samo naša senka klati.

*

Mog života evo ponavlja se priča: Tek što proñe kiša - sustiže me ciča.

Al nekako ipak uspevam da sklonim Svoju голу glavu pred ovim, pred onim.

U skloništu, zatim, lupam o zid glavom: Gde da sklonim misli i moj san o plavom?

Na ulici opet stojim usred tmuše I zamišljam pesmu ko dom moje duše.

Liči mi na kulu, tu, na dohvat vida, Okovanih dveri sred debelog zida.

A nekad: na praznu, otvorenu kuću, Ali sakrivenu negde u bespuću.

*

Dve ptice nada mnom kruže ko pijane U pustom vazduhu bez ijedne grane.

Mora da su pile za vazdušnim stolom Ispunjene plavim nepoznatim bolom.

Da I to zastadoše kraj vazdušne klupe Da podele stvari i da hrabrost skupe?

I dok sad odlaze svaka svome kraju: U mojoj su pesmi skupa, a ne znaju.

*

Ja ne pišem ovo za tebe i njega Već za onog što će doći posle svega.

I u nekoj sobi (pored hladne peći) šta će posle ovih reči baš on reći.

On, što možda samo jednu miso ima, Da je sam i baš tada nepotreban svima.

Zbog takvog trenutka tvog o ja sam shvati Bdio jedne davne noći, nepoznati.

Ako se namrštiš, znaj da je zbog toga Promašeno pola i života moga.

ZAPISI O CRNOM VLADIMIRU

(UMESTO FUSNOTE)

Od nas deseterice u sobi, u najtežem položaju bio je Vladimir Purić, tridesetpetogodišnji Ciganin iz sela Sopota na Kosmaju, zemljoradnik, oboleo od raka. Kada sam mu jednom prilikom pomogao da izađe iz sobe u bolnički hodnik, da puši, poče naš prvi razgovor.

Čuo sam da ste pesnik - reče mi čim je seo na klupu i zapalio cigaretu.

Pomislio sam, po navici, da izbegnem odgovor na ovakvo pitanje, ali sam u istom trenutku i osetio da je to u ovom slučaju besmisleno.

Zamolio me je da napišem pesmu o njemu i njegovoj bolesti.

A šta će ti to, Vladimire? - pitao sam.

Pa tako ... Ako ostanem živ da imam za uspomenu kad sam bolovo ... A ako ne ostanem...

Šta ako ne ostaneš? - pokušao sam da se nasmejem, ne bi li mu na šalu okrenuo ovakvu misao.

Pa tako ... Neka ostane vama ...

Danima me je Vladimir Purić posmatrao iz svog kreveta u uglu. Kad god bih se okrenuo na tu stranu, u mene su bile uperene njegove beonjače, koje su bleštale iz crnog, mršavog lica: očekivao je pesmu. Tih dana je već bio zabatalio i lekove. Nisam ga video ni hranu da uzima.

Jednom smo u hodniku zapodeli i ovakav razgovor: Kako si uspeo, Vladimire, da se toliko razboliš?

Mnogo sam radio ... Kosio sam i noću ...

1.

Moja je bolest, izgleda, ipak tuga.
Kad težak boluje, teži je nego teg.
Mart je i ovde sred bolničkoga kruga U kome kopne: crni Vladimir i
sneg.

On kroz lekara kao kroz kroz staklo gleda I traži pesnika, jedinog
za kog zna.

On svojom ranom i tuđoj rani ne da Da se tišinom, ko korom,
zaceli sva.

On hoće pesmu mesto pilula, kapi, Kad ne pomaže ništa, ni bog,
niti lek.

On hoće pesmu - ko kad je pesnik vapi -
Da mu živome il mrtvom produži vek.

On hoće pesmu o tome kako pati, Kako ga tišti sve i cepa mu se
drob I o tom kako će jednom da se vrati Na svoju livadu ko kosac ili
grob ...

2.

(Fragmenti)

O, zar da slušam, kako se iz tog glasa Poslednje žito prema meni talasa?

I čujem, sa tih usana što se grče, Kako poslednji jaganjci k meni trče?

*

Zar će taj crni lik, već nalik seni, Da leži tek ko pejzaž prema meni?

Zar ću odsad i te ponoćne krike Da pamtim i da pretvaram u slike?

*

Zar da mu izmišljam pesme i pevam ode, Mesto da mu otvorim prozor, dodam vode?

3.

Šta to on sakriva sada u svojoj seti?
Možda neki juli sa svilom koja leti?

Il jedan sumrak, tajan i nepoznat svima, Koji se zagubi i koga još
on ima?

Ali šta će biti kad ne bude i njega, Vladimira, koji se eto seća
svega?

Bleskaće pod suncem čas lemeš, a čas vile, Al će onaj juli i
sumrak da iščile...

(Možda već zamišlja i kakav će da bude Taj prvi dan nad njime
kad legne pod grude.)

4.

Zar će sve to što on za dana Priča meni o ribi s jaza Ostati ko u mesu rana Ili po oknu šara mraza?

Zar će i to, kad on za noći Setiv se u snu konja - rže, Iz mene ikad više moći Da speru kiše, sunca sprže?

Ja već po nešto s njime delim (I pomalo se sa njim rušim): Kad hodnicima šetam belim Ja i za njega jednu pušim.

Pa ko da će i što je moro Da kopa još i kosi, vrše, Pasti na moja pleća skoro, Na moje ruke da to svrše, Već kao da sam mu u seni I stojim pred njim sličan robu.

I kad umre, on će u meni Da trune duže no u grobu ...

5.

Ima lekovitih trava, glina, zraka I vode koja je sa njima jednaka.

Ima i tih koji znaju do njih staze, Tajne, jer po njima prvo u snu gaze.

I ja sam u jednoj noći na dohvatu Bio nečem - nalik na reč nepoznatu.

(Kao da je bilo malo u toj reči I nešto od onog sa čime se leči.) Al se meni nije ni u snu sva htela Ta reč da pokaže i da bude cela.

Pa kada se i san još primače javi -
Tražio sam zalud i njen trag u glavi.

Tako, ja i sada, evo, ko ranije, Izlazim iz pesme u kojoj lek nije.

6.

(Pesma o bolovanju Vladimira Purića) Vladimir Purić iz Sopota sela Bol boluje evo zima cela.

U beloj sobi crn Vladimir leži.
Gleda: za oknom sneg poslednji sneži.

Sve kraj njega tone u belinu meku Samo on misli crnu miso neku.

Onda se seti: meseca u voću I sebe kako kosi žito noću.

Očima me pitaš, vidim, Vladimire: "Da I će da se kosi ili da umire?"

Kosićeš crni Vladimire. Evo Nisam ti zalud radi leka pevo.

Ovaj (šesti) zapis sam jednoga jutra pročitao Vladimiru Puriću. Dao sam mu posle toga i rukopis. Stavio ga je u koverat i gurnuo u fioku svog stolića. Bio je toliko uznemiren, a tako slab, da nije uspeo ni da mi se zahvali. Učinio je to, dosta kasnije, kada mu je ponovo naišao jedan od onih trenutaka, sada sve reñih, u kojima je dobijao volju da puši i popriča.

7.

Već kao da čujem u Sopotu ciganski plač: Leleču tri sina, dve kćeri, udovica.

Pade noć: mir, svitac, zvezda. Blesnu i sovetica.

Nad Kosmajem: mesec, kao užareni sač.

Svi misle da te nema, a zamače za stog.

Zasja ti u ruci kosa, pa utrnu.

Od tvoga koraka nijedna ptica ne prnu.

Naoštrio si kosu. (Sad stavljaš brus u rog.) Pod mesecom se pružilo žito kao mir.

Veliki poso, al predugo je sad tvoje vreme...

Evo ga gde i u pesmi, mrtav, nosi najteže breme: Zamahnuo je kosom crni Vladimir...

8.

(Varijacije)

Ko to u smiraj navali Najlakše tamne tegove Po Kosmaju i Avali
Kao da meri bregove?

Ko to sa kose litice Bere u ponoć cvetove Pa ih dene u kitice Da
resi tajne svetove?

*

Ako ti žita pogaze Ili rasture živice To možda krče bogaze Neki sa
one ivice.

Ako se staneš buditi Od rose usred atara Nemoj se čudom čuditi
To je znoj bivših ratara.

*

Ponekad tako stajati Skriven u seni ponoći Kada zaškripe vajati
Kao da ištu pomoći: Pucaju grede debele Načete tajnom sekirom, A
daske krive, nebele, Odjeću ko pod zvekirom.

I vonja sve na amove, Kožuhe, krnje rogove, Slavine, koce
čamove, Lanene dreje, stogove.

I šušti slama umorna I curi zob iz zobnice I zjape vrata sumorna
Ko odškrinute grobnice.

Sve što je ikad imalo Život, do ure udesne, O nije mrtvo nimalo
(Bar neke noći čudesne).

*

Ogrnut belom težinom S kosirom preko ramena Krade se kosac
brežinom Pobego ispod kamena.

Miriše teška komina Nad selom i nad ledinom.
Noć je ko crna domina Sa belom tačkom jedinom ...

9.

Danima se tako u mom duhu vrti Vladimir između života i smrti.

Već sam ga video kako mrtav beži Preko polja, mada tu kraj mene leži.

Eto moga leka: još je živ, a ja mu Kopam ovim perom pre vremena jamu.

10.

On ipak nestaje, odlazi i zima.

Ja se opet vraćam vama, pesnicima Dolazim iz tuđe smrti, kao svoje, U sve naše brige koje ne postoje.

(BEZ EPILOGA) Od mog prvog razgovora sa Vladimirom Parićem, koji se zbio već drugog ili trećeg dana po mom ulasku u bolnicu, ja sam skoro zaboravio na svoji bolest i kao da sam otpočeo da bolujem njegovu. Najteže mi je u ovoj, ionako opakoj bolesti pala ona nova komplikacija vezana za pesmu, jer sam u njoj i ja, zaista ravnopravno, bio umešan.

Želeo sam da bar nju odstranim, pa da tako, makar i prividno, ublažim ovu dvostruku bolest, Uistini, ovo je bio i jedini slučaj u mom životu da je neko od mene zatražio da mu učinim nešto od onoga što ja, zapravo, jedino i znam.

Tako su počeli da se redaju i ovi zapisi, koji u neku ruku i ne nose baš adekvatno ime, jer su skoro svoj celoviti oblik, daleko pre zapisivanja, dobijali u glavi. Zapisivani su tek kasnije, obično noću, kad bi bolnica zaspala, u hodniku gde je jedino i gorela svetlost. Na ovako nešto me je nagonila okolnost što sam se danonoćno nalazio u zajedničkoj sobi, a nisam posedovao naviku da pišem pred drugima.

Posle nekoliko dana sam osetio da se postepeno odvajam od svega onoga zbog čega je ovo zapisivanje i počelo. Umesto da izađem u susret Vladimiru, ja sam se vraćao poeziji, zapravo sebi.

Istina, ometala me je i jedna čudna okolnost: nikako nisam uspevao da se opredelim za način na koji

bi

pesma

o

bolovanju

Vladimira

Purića

mogla

ponajbolje da odgovori svojoj nameni, to jest njemu.

Napokon sam rešio da i to saznam od njega.

Pa kakva bi voleo da bude ta pesma, Vladimire? ... Onako prosta, jednostavna? ... Kao narodna? ...

Mučio sam se da pogodim onakvu reč, na koju bi Vladimir, kao blisku, mogao da reaguje. Pomenuo sam i deseterac, čak i gusle.

Međutim, posle dužeg ćutanja, on se sam izrekao: Pa neka, bude onako ... ko ono kad je umirao Branko Radičević ...

Po prvi put otkad se poznajemo, kao da sam osetio kako se ovaj crni čovek u trenutku sasvim osvetilo iznutra - i kako ga tek sad zapravo vidim. Iako je celog života bio zemljoradnik, težak, u njemu je evo pred kraj ipak pobedio Ciganin i lutilica, sa lakom, violinskom dušom.

Tako je nastao i kraj mojim dilemama o pesmi.

Nekoliko dana nakon onog, kada sam mu dao rukopis, morao sam da napustim bolnicu.

Pri polasku sam se raspitivao kod lekara o Vladimirovom stanju. Svi su mi govorili da su mu dani izbrojani.

Iako stanujem nedaleko od bolnice, koju sam napustio, još nisam svratio do nje da se raspitam o kraju Vladimira Purića. Ne umem ni sam sebi da objasnim kako je došlo do ovoga.

Prošle su već dve godine od tada: evo pada i drugi sneg. I ja, pošto još uvek nemam pravih dokaza o njegovoj smrti, evo mogu pomalo i da zamišljam kako taj sneg možda i ne zavejava jedan daleki grob, nego se polako osipa po njegovoj crnoj kosi...

ZAPISI

ZAPIS O PESMI

Vapim da mi jedna pesma bude Čista ko klas zreli usred leta.

Kraj nje - da dve bulke strašno rude.

Iza - ponor i ivica sveta.

Nju nijedna ruka da ne takne Niti da je ljudske oči smotre.

Samo vetar kad se sa tla makne Nek joj nekad zlatnu suzu otre.

Možda i to: u letu, visoko, Jedna ptica nek je kao sliku Upije u beslovesno oko I objavi svetu u svom krik.

LETO NA VISORAVNI

Na visoravni, gde je sjalo Od sunca sve ko ogledalo, Čini se sad da neće stati Kiša i sunce opet sjati.

Al presta... Tek sa lišća smokve Cede se kapi. Drhte lokve.
I već od sunca blesnu krišom: Kornjačin oklop opran kišom.

BALADA O GRADU I GUŠTERU

Nedelja, leto, podne vruće ...
Sedi par nas pred kafanom.
Okolo: vrele od sunca kuće.
Mi: pod šarenim suncobranom.

U samom centru metropole Uz piće i uz veliku temu U času kad nas misli škole Da smo u srcu sveta, u svemu: Odjednom, dole, blizu stola Gušter sred betona vrela Očima sjajnim u nas kola, Zelen, ukočenoga tela.

I mi što zamišljamo da je Sav život - tu, sa nama biti: Gledamo gde se strahom sjaje Te oči svikle na zabit.

Motre nas iz njih kamenjari, Šuškavo lanjsko lišće, smola I korov što ga sunce žari -
Neznana neka metropola.

I ko što svaki od nas bar jednom Zakorači u bespuće Tako i on u strahu lednom Banu u grad meñ nas i kuće ...

U tren nas sunce iznad kuća Obasja sve do biti gole: Zalutale u bespuća I zalutale u metropole.

ZAPIS IZ PARKA

Tanji se leta nit, al traje.

Čujem sve sporije otkucaje: U parku bučnome do skora Tek retki bat, bez razgovora.

To ja koračam. Al tu na klupi Što skuplja mrak i senke kupi Sedi još neko: čovek, žena Il blizog stabla zadnja sena?

I mi svedoci nepoznati Čusmo nad stablom što se zlati Zadnju nit leta gde baš puče.

A zatim: vrhove kako huče ...

STARCI NA SUNCU

Na malom skveru s dve-tri klupe I s bukom što se slabija čini U sunčano se podne skupe Starci iz kuće u blizini.

U kaputima starim mnogo (Jer čemu nov kad dugo traje) Žmire put sunca ili strogo Zure u tramvaj što tu staje.

I ćute. A kad tramvaj jekne I krene s bukom u daleko Šta jedan od njih drugom rekne Ne čuje grad (ni od njih neko).

Dvojica šakom klupu stežu Kao da se za život vežu Ili da su na sunce oba Izašli malo iz svog groba.

Kad jedan od njih malo kasni Šapuću o tom: šta je s njime?
A čim ga spaze - budu glasni I veselo mu viču ime.

Plavi se tako mart nad njima.

Strepe da se ne vrati zima.

Sa uglačane tramvajske šine Svaki čas sunce gasne, sine ...

ZAPIS SA MORA

Pod golim brdom, uz samo more, Talasom prenut i sav u peni Otkrih u trenu, nada mnom, gore, Jedan usamljeni cvet na steni.

Onako crven, kao da gori, Raspjet između dve boje plave Bio je skriven u jednoj bori Nalik na miso kamene glave.

BALADA O JAVNOM KUPATILU

Na klupi sede puni tišine.
Hodnik je zamućen parom, vlagom.
Po rukavima: paučine Pomešane sa mišjim tragom.

Tu niko ne poznaje nikog.
Al nešto da ih spoji hoće: Tamni su svi od zla tolikog -
Tavana, rupa, nečistoće.

Još bruji kao bronza zvona, Od skorog rada meso neko.
I lako telo biva tona -
Tone u dasku ko u meko.

I što se bliže snu sve dubljem Još čvršće stežu bošću s rubljem, A
kada broj prozovu kome: Trgne se čudno ko iz kome.

Telo im bude opet lake; Za tren je u kabini svako.
(Goli u mlakoj polutami: Usamljenici - prvi put sami.) I ti neznanci -
što su pod svodom Istim ćutali do u sat kasni -
U dodiru sa toplom vodom Postaju prisni, bivaju glasni.

Pevaju, kašlju, ciče, hripe, Na beton pljesnu, uvis ņipe ...
A raziņu se malo zatim S licima mrkim, nepoznatim.

I posle dugog vremena čisti Zastanu pred suterenom: Dole ih čeka
život isti Sa hladnom senom, mesto ženom.

POLIVAČI

Dok spava grad (sem ljubavnika, Pijanih, bolnih i pesnika),
Odněkud, kao iz busije, Izmile crne gumene zmije.

I s njima mrki polivači Ko s draganama ispod ruku (Teške im
repove slabiji vuku, A lakšu glavu, obično, jači).

Slutim za čime čezne slabi: Da jednom i on glavu laku Gumene
zmije željno zgrabi I uz mlaz strašni stavi šaku.

Al nikad ne znam za čim jači Žude ćutljivi polivači, Dok šište kroz
noć gumene zmije Crnim dnom gradske provalije?

SEPTEMBAR

Stanimo malo, pesmo!
Jesmo li živeli, jesmo?

Ti si najlepše sate - Jablani kad se zlate U lakoj magli, peni -
Odnela tužno meni.

U RITU

Bistra masa reke: beli sprud I travnjak s vitkom topolom.
A prema kopnu: vrbe svud Crne se umazane smolom.

Rit krije pticu nepoznatu I nekom tajnom otiče žilom.
U ispucalom bivšem blatu: Leš ribe s rodnim krilom.

Po ukočenoj vodi: bube I grane što se do pola gube.
Zuj, pa leprš, kreket ili Muk u kakvom nismo bili.

O, ta je trulež zdrava, leči.
(Dah života i zadah smrti Na istoj su se našli crti.) U rizi panj pred
mrakom kleči.

I dok nad ritom dan polako Načetu svetlost gasi, tuli, Osećam
sasvim blizu kako Komad mog srca negde truli.

BELEŠKA O PASTERNAKU I ZIMI

Znam ga za ogromnim stolom (na slici) kako piše I možda
osluškuje zuj pčele ili šum kiše.

Pa bi da mesto mastila kroz pero med propupi Ili okrene kiša i sav prah vremena skupi.

On ne samo da čuje, on kao i da oseća Kako mu vek budući sad rukom dodirnu pleća.

I nejak višnjevi miris što kroz zavesu plavi Vraća mu unazad ruku da krivi stih ispravi...

Sneži... Zamišljam celac (što Peredjelkino krije) Ko beo, neispisan papir, na stolu Rusije.

ZA SPOMENIK U PRKOSU

Ne digosmo ni kamen usred rata A svi smo pali od ruku dželata.

Bili smo nekad ljudi, deca, žene, A sada nismo ni prah, niti sene.

I niko od nas nikom neće doći U nepovratnoj mi ležimo noći.

Pojavimo se katkad u Prkosu Pretvoreni u travu ili rosu.

U selu Prkosu, kraj Karlovca, ustaše su 21. decembra 1941. godine izvršile pokolj srpskog stanovništva. Tog dana je od 608 žitelja ovog sela oterano u smrt 470.

ZAPIS

Branku Miljkoviću

Svud celac. Nigde ni staze uske.

Rani mrak. Idem bronzanom drugu.

Samo u nebu još: divlje guske Lete kroz zimsku jezu - jugu.

Čuješ li kako nas krikom plave?

(Ja ćutim, nalik tebi skoro.) Veje po nama dugo, sporo.

Da I da ti sklonim sneg sa glave?

Vidim li (ili predskazujem) Smrt moju i naših poznanika?

Kakvu magnetsku tišinu čujem U grudima tvog spomenika!

PROLAZI REKOM LAĐA

PLAVET

Padoh u neznani predeo, pun boljke: S očima što vide i ono čeg nema.

Jedno uvo - morski šumi poput školjke, Drugo - čuje neznan zvuk koji se sprema.

Boluje mi svako čulo i još štošta: U dan vedar - žmurim, u mrak - bečim zene.

Kad mi usta sretnu čašu ranog mošta Ja niz bilje tražim pelin dok ne svene.

Kad sam blizu sjaja - ja bih da sam bedan, Pod gipsanim stropom - sanjam tavan hladan.

Celog sam se veka vežbao da žedan Proñem pored zdenca, a kraj zdele - gladan.

Da me neko nekad vidi (kad ne čujem) Kako mi se lice mrači ko u dimu Pre bi pomislio da ubistvo snujem No da za reč plavet tražim tešku rimu.

Proñem pokraj bližnjih, ćutke, ko da preči Put i rad me čeka: a u meni mrmlja Celo jedno more besmislenih reči I vetar - zapamćen s nekog šturog grmlja!

Mislio sam da će s prvom sedom sve to Prhnuti iz glave: ko od pucnja - ševa!

A sad dobro vidim da ja opet eto: Pevam, tim što pitam - dokle da se peva?

Da li da te, pesmo, zgužvam u lopticu Pa da te kroz šumu svu noć miši gone Ili da te pustim vetru da uz pticu Poletiš u neke slepe nebosklone?

PROLAZI REKOM LAĐA

Prolazi rekom lađa: val me skvasi.

Pa drugi val i treći, peti zatim.

Za okukom je nesta ... Ja je vratim Mišlju i krenem sa njom da ne
čaši.

Na palubi sam, mokroj - još se sprema.

Lađari dignu za tren oči s posla I gledaju me: o ko li ga posla?

Pa već posluju kao da me nema.

Sunce mi tačno na temenu čuči (I sve tačnije - kako lađa plovi).

U nebu kobac malu pticu lovi -

Nek se i mala već životu uči.

Stojimo oba na pramcu: ja s letom.

Dva oblaka se pojave, pa odu.

Kao u vrt svoj pogledam u vodu.

Gle: jedna riba luta svojim svetom.

Promaknu pesak i suton, zid luga.

Ima li kog na zemlji, prazni svete?

Onda u nebo opet oči: lete Velika ptica i mala (al druga!).

Kroz mrak se reka sve više belasa: To prvo sviće na vodi, a zatim
Bledi i zemlja s krovijem nepoznatim Što crvenije biva svakog časa.

Prolazi rekom lađa: ja prolazim I skupljam kuće, tornjeve s obala.

U strogo nebo letne ptica mala A ja je okom opkolim i pazim.

Promakne pesak, dan, godina, šiblje.

Stojim na crnom pramcu, a već beo.

Lađari - drugi. Slutim ko kroz veo Da me iz vode motre oči riblje...

U vrbi šum, al mrtav: već se gasi.

Kroz tren u meni taj zvuk začu jeku.

Brujim i gledam: ja sedim uz reku, Na pesku, samcit. Stoti me val kvasi.

METAMORFOZE

Ja bih makar za tren da sam nešto drugo, Al sa ovom starom mišlju, okom, uhom.

U crep sam se drevnog krova spljosno, ugo: Nek zeleni lišaj raste mojim duhom.

Ni tu mira nemam jer mi često doñe Neka ptica da mi po temenu šeta: Skrije me od sunca krilom pa mi gloñe Rujnu dušu mesto svoga suncokreta.

Onda - moje telo sanja spokoj grma; Moja ruka - granu; prsti - list što huji.

Kad nam mračnu krunu silni vetar drma: Strašna miso kroz nas mesto soka struji.

Taman smislih da sam tigar koji grabi U slobodu ispred krda snažnih surla, Avaj: postah vukom koga starost sabi U rupčagu mraznu da na nebo urla.

Bledost moga čela kameni san sniva: Ja belutak za tren postah ukraj vode.

Uz hladni bok, gledam: mala riba pliva Dok mi sunce rame sa pijukom bode.

Čas bih da zamenim noge za dva hrta, Onda ta dva hrta kornjače da budu.

Dva ramena moja - postaju dva rta.

Sve moje zglobove pretvaram u rudu.

Zamenjujem glavu za baštensku kuglu I dugo u jednoj leji stojim, bleštim.

Eno ga i dečak na kobnome uglu Gde ne mirno cilja svojim hicem veštim.

MONOLOG

Čitaju naše pesme naše srca Ili ih sito cede, puni jela.
Tek katkad zapnu (i namršće čela) O reč što se ko živa tu koprcu.

Poneku ludu reč stanu da krote Ili im se oko preseli ko nomad
Drugoj, nad kojom žmure od lepote.

(Ne vide u njoj živog srca komad.) Ili im oči para reč nemušta Što
se stropošta tu umesto suze.

A kad se one skupe trna i tusta: Bacaju knjigu rukom što je uze.

I pesma trune usred nameštaja Kao u grobu živi zakopani.

(Opajaju je kada dođu dani Vedrijeg marta il aprilskog sjaja.) U
uglu gde se senka hvata brže Kućni prah hrli njima ko magnetu I
mračno biva reči suncokretu, A vranac sam u sebi nemo rže.

Plavu reč more pokriva bonaca.

Zeleni list se u proleću suši.

Suvo je grlo belih kladenaca I krik za pravdom zalud traži uši.

Al neka ruka neodlučna ipak Segne za knjigom opet (prst u
prahu!) I oči vide: u sunčevom dahu Treperi reku, ruji grozd, zri
šipak.

I opet oči žmirkaju blažene Kao od sunca morskoga kupači.

A ispod reči: podrum, prepun sene I nesanice - sve se jače mrači.

I samo retko slična glava neka Klimavu ploču probije i pada U
podrum kao na dno kakvog ada Gde memla truže a neima leka.

U nameštaju - dok se kraj njih šeta I slatko priča, spava, jede,
množi -

Samuje kao na ivici sveta Komade duha u sopstvenoj koži.

POST SCRIPTUM

A smrt smo zvali da nas ratosilja Života koji beše muka, skoro sram.

To smo sad što smo hteli, deca cilja: Već smo pod zemljom, razbacani, svako sam.

Meni istrunu ruka, tebi noga, A jednome od nas samo štaka osta.
(Preko nje crvi s jednog na drugoga Prelaze koji put kao preko mosta.) Truli nam jezik trule reči smišlja.

Tek da ih zausti - u prah se osipa.

Umesto jedne - probije vlat višlja, A namesto druge - niža vazduh pipa.

Tako sa svetom dodirnuti malo I upaničeni usred svoje rake
Napregnemo se (kom je šta ostalo) Da kroz cev zelenu dobijemo znake.

Načuljeni smo kao hrt do hrta, Al avaj: naš plitki svet je predaleko.
(Tek među nama: jekne po kost krta Kad se na kost drugu sruši u prah neko.) Sve ove kosti što mi još ostaše Dao bih za jedno oko, ali tamo.

Nek ispupčeno, oblo (ne ko naše) Gleda iz ledine - otvoreno, samo.

Il jedno uvo! Da, to prosto uvo, Da mi je uz grobne lale da promolim I slušam vetar (kao što je duvo), Zuj pile il onaj stari mir što volim.

Buba, trn i tvor - razbacani, živi -
Slave svoje pravo što su još nad nama.
Dok vode teku: mali kamen sivi Greje se na suncu (miče obrvama!).

Na život bacah kamen tako često.
Sada pod zemljom pevam i gle: blatim smrt.
S listom što pada menjao bih mesto.
Žile, u mraku zemlje, tresu gornji vrt.

O piscu

Stevan Raičković je rođen 1928. godine u Neresnici (Srbija). Osnovnu školu i gimnaziju učio je u Beloj Crkvi, Senti, Kruševcu i Smederevu, a maturirao je 1947. godine u Subotici. Studirao je književnost na Filozofskom fakultetu u Beogradu. Prvu pesmu objavio je 1945. godine, a prvu knjigu 1950. Štampao je desetak zbirki stihova (Pesma tišine, Balada o predvečerju, Kasno leto, Kamena uspavanka, Tisa, Prolazi rekom lađa, Stihovi, Zapisi o crnom Vladimiru i dr.), nekoliko knjiga za decu (Veliko dvorište, Gurije, Vetrenjača, Male bajke), a objavio je i prepeve (Šekspira, Petrarke i modernih ruskih i slovenskih pesnika), kao i niz eseja i zapisa o poeziji. Prevođen je na više jezika, a izbori iz Raičkovićeve poezije objavljeni su na ruskom, češkom, slovačkom, bugarskom, slovenačkom, makedonskom i albanskom jeziku. Dobitnik je nekoliko istaknutih književnih nagrada (Sedmojulska, Oktobarska, Zmajeva, "Miloš N. Ćurić" i Neven). Godine 1972. izabran je za dopisnog člana Srpske akademije nauka i umetnosti. Od 1947, živi u Beogradu.

Za ovu knjigu, izbor iz svoje poezije izvršio je sam pesnik.